

ظهور و زوال اردوهای افغانستان بخش اول

کشور زیاده در دره های صعب العبور و دور دره ها اقوام و تبار های گوناگون حیات ان شده است تا این ملت خیلی دلیر و آزاد قومی زندگی داشته و همه به یک نفر داشته و از او امر او پیروی نموده اند. در فرمان دار و یک نفر از دلیران و لشکر بوده است. این تشکیلات نظامی افغانستان همیشه ازین تشکیلات استفاده احمد شاه درانی، عبدالرحمان خان، نادر شاه، بوده اند که بعدا به اردوی منظم تبدیل شده است.

اردوی ملی افغانستان: سرنشینان این از تمدن زندگی مینمایند. در میان این بسر میبرند. زندگی در دره ها باعث منش تربیه شود. درهر دره یا قریه بزرگ یا ریش سفید خود اطاعت موقع دفاع از خاک، خان یا بزرگ هوشیاران منطقه قوماندان یا سر طبعی افغانستان میباشد. پادشاهان نموده اند. مانند میرویس خان هوتک، شیرخان غلجائی و غیره از همین دسته

نشان با افتخار قوای مسلح افغانستان

۱. تاریخچه اردو های افغانستان

زمانیکه در افغانستان تفرنگ وجود نداشت تشکیلات اردو به سر لشکر و لشکر اعم از تیر زنان، نیزه بازان، شمشیر زنان و محافظین و غیره بود. الی دوره تیمورشاه درانی اردوی افغانستان اردوی دفاعی و تعرضی بود. پس از شاه زمان اردوی افغانستان یک اردوی دفاعی بوده است. در افغانستان درطول تاریخ اردوی قومی یا غیر منظم وجود داشته از آن برای دفاع وطن استفاده شده است. برای بار اول اردوی منظم قومی در قرن هژدهم توسط میرویس خان هوتک بوجود آمد. این اردوی قومی زمانی تأسیس شد که در شمال خراسان حکومت شیبانی، در جنوب و شرق حکومت بابری و در غرب حکومت صفویان حکمفرما بوده از مال و جان این ملت استفاده مینمودند. بخصوص حکومت های ایران ابدالی را در برابر غلجای و غلجای را در برابر ابدالی استعمال می نمودند. اردوی میرویس نیکه درسالهای (۱۷۰۹-۱۷۱۵) در برابر اردوی بزرگ ایران جنگیده از خود شهامت نشان دادند. پس از میرویس خان پسر وی شاه محمود هوتکی ۱۷۱۵ - ۱۷۲۵ با اردوی ۲۸ هزار نفری خویش به گلنا اباد حمله نمود بعد از تصرف اصفهان در برابر اردوی استعمار گران روس خود را وارد صحنه ساخت. در این اردو فقط چند ضرب توپ های خفیف نوع « زنبورک » تجهیزات موثر و ثقیل حربی را تشکیل میداد. «اردوی شاه اشرف در برابر اردوی شاه طهماسب، قاجار صفوی و ترکها غالب گردید. گفته میشود که ترکها در جنگ با شاه اشرف بیشتر از ۱۷۰۰۰ تلفات دادند. بالاخره اردوی شاه اشرف توسط اردوی نادر افشار شکست خورده از بین رفت.» (از سیستمی صاحب).

میرویس خان اولین افغانی است که توانست در قسمت زیاد کشور سلطه افغانی را تأسیس نماید

دپانو شمیره: له ۱ تر ۵

افغان جرمن آنلاين تاسو په درنښت همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادښت: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالی د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ

اولین اردوی منظم

اولین اردوی منظم افغانستان دوازده سال بعد از سلطنت هوتکیان در سالهای ۱۷۴۷-۱۷۷۲ در زمان سلطنت احمد شاه درانی ساخته شده است. این اردو مجهز با قطعات توپچی سواره و پیاده نظام بود. احمد شاه بابا ن فنون جنگ و نظامی را در طول سالهای حکمرانی نادرشاه افشار فرا گرفت. اساس دولت با ثبات و متمرکز را با یک اردوی قوی در کشور گذاشت. سردار محمدجهانخان پوپلزای سپه سالار بعدی است که در تشکیل اردوی احمدشاه کوشش فراوان نمود. اردوی مستحکم احمد شاه درانی بعد از مرگ وی به پارچه های متعدد تقسیم شد و از طرف پسرانش در مقابل همدیگر در خانه جنگی ها استعمال شد. اردوی زمان احمد شاه بابا متشکل از یک اردو دایمی و لشکر قومی بود که چندین بار بر هندوستان تاخت و جنگ پانی پات را فتح نمود. همین اردو در زمان تیمور شاه الی شاه زمان پابرجا بود. در زمانیکه احمدشاه بابا در هندوستان چندین بار حمله نمود انگلیسها در هندوستان مصروف تجارت بودند پس از قرن ۱۶ که کشورهای اروپایی مصروف جهان کشائی بودند انگلیسها در زمره قدرت در اروپا بود. آنها متوجه شدن که مسلمانان کنترل هندوستان را در دست دارند و مسلمانان افغان یگانه مرجع بود که میتواند بسرعت مسلمانان هند را کمک نمایند. و این یک واقیعت محض است که هندوستان همیشه از راه افغانستان مورد تهاجم قرار گرفته هستی و بود آن ملت فنا شده است. هندوها که در هندوستان اکثریت بودند علاقمندی داشتن تا آنها در کرسی قدرت نشسته باشند. این دونهکه برای هندها و انگلیسها خیلی قابل توجه قرار گرفت. انگلیسها هندوها را کمک نموده در هندوستان یک دولت پر قدرت مراتی ساخته شد. در حقیقت این دولت به نفع افغانها بود زیرا چانس اشغال هند از طرف انگلیس خیلی کم بود. ولی احمدشاه با باقوت مرآته را برهم شکست و هندوستان به یک کشور ضعیف تبدیل گردید. انگلیسها هسته هسته در صحنه سیاسی هند ظهور نمودند تا اینکه در زمان شاه زمان وارد صحنه با افغانستان شده در هند به پیشروی آغاز نمودند. دولت انگلیس غرض اشغال هند به خنجر ضرورت داشت تا در صورت پیشروی به هند از عقب به افغانستان خنجر وارد کند این خنجر دولت ناصرالدین شاه و فتعلی شاه قاجاری گردید. در هر پیشروی انگلیس به هند قاجاریان به هرات و قندهار حمله میکردند. قشون ناچار بطرف هرات حرکت میکرد. و هکذا مداخلات انگلیس باعث بروز خانه جنگی ها شد. بدین ترتیب اردو ضعیف شده تا حکومت شاه شجاع ادامه یافت پس از کشته شدن شاه شجاع ارگ شاهی توسط انگلیسها تاراج شده اردو از بین رفت. سیستان، خراسان متعلق به ایران گردید و الماس کوه نور در همین دوره تاراج شد. ۵/۴/۱۸۴۲ (علومی صاحب)

احمد شاه بابا امپراتور افغانستان مؤسس اولین اردوی منظم افغانی.

دومین اردوی افغانستان

دومین اردوی منظم افغانستان پارچه پارچه شدن اردوی احمدشاه نفاق و خانه جنگی ها باعث سقوط سلطنت سدوزایی ها و دخالت و نفوذ اجانب در کشور گردیده و الی سلطنت امیر دوست محمد خان سبب از دیاد هرج و مرج و ملوک الطوائفی شد تا اینکه امیر دوست محمد خان در دوره دوم امارت خود ۱۸۰۴ - ۱۸۶۱ یک اردوی منظم را پایه گذاری نمود که تعداد آن از ۳۰ هزار نفر تجاوز نمیکرد و امیر از آن برای تحکیم قدرت و حفظ جان خود و خانواده خود کار

میگرفت به قول تاریخ غلام محمدغبار در دوره امارت امیر شیرعلی خان اساس یک اردوی منظم و دایمی گذاشته شد که افراد آن تحت تعلیم و تربیت نظامی قرار گرفته با یونیفرم نظامی ملبس گردیدند. این اردو از دسپلین نظامی برخوردار گردیده و دارای صفوف سه گانه پیاده، سواری و توپچی بوده در قشله تازه بنیاد قلعه شیرپور جابجا شد. به گواهی تاریخ اردوی افغانستان این اردو مشتمل بود بر ۵۷ غنند پیاده ۲۰ غنند سواره ۲۶ بطریه کوهی، سواری و فیلی که مجموعاً ۵۰ هزار نفر در آن شامل بود بشکل دایمی استخدام گردیدند. متأسفانه شیرازیه اردوی منظم امیر شیرعلیخان بنسبت ضعف مزاج امیر که ناشی از وفات پسرش شهزاده و ولیعهد عبدالله قبل از سوق دادن به جهادی که علیه انگلیسها اعلان شده بود از هم پاشید و خود امیر به ترکستان رفت پس از چندی در مزار شریف وفات یافت.

سومین اردوی افغانستان

بعد از امارت امیر شیرعلی خان، امیر عبدالرحمن خان برای تشکیل اردوی دایمی اقدام نمود. امیر عبدالرحمن هفته یک روز را برای امورات نظامی تخصیص داده بود. این بدلیل بود که امیر در عقب مشاورین متجرب خارجی داشت و هم مصارف اردوی این امیر را انگلیسها میپرداخت. به نقل از کتاب تاریخ «افغانستان در پنج قرن اخیر» تعداد اردوی امیر عبدالرحمن خان بالغ بر :

د پانو شمیره: له ۲ تره

- قوای پیاده ۸۰ هشتاد دسته هر دسته ۷۰۰ نفر جمعاً ۵۶۰۰۰ نفر
- قوای سواره ۴۰ چهل دسته هر دسته ۴۰۰ نفر جمعاً ۱۶۰۰۰ نفر
- قوای توپ خانه یکصد بطریه هر بطریه ۱۰۰ نفر جمعاً ۱۰۰۰۰ نفر
- محافظین در بار شاهی :
- پیاده چهار دسته هر دسته ۱۰۰۰ نفر جمعاً ۴۰۰۰ نفر
- سواره سه دسته هر دسته ۸۰۰ نفر جمعاً ۲۴۰۰ نفر
- جمعاً اردوی امیر عبدالرحمن خان متشکل از ۸۸۴۰۰ نفر بود

امیر عبدالرحمن برای انکشاف اردو فابریکه ماشین خانه کابل را که دارای شعبات ریخته گری، توپ سازی، تفنگ سازی، باروت و تولید کارتوس سازی، اسلحه سرد و غیره بود بنیاد گذاری کرد. در زمان امیر حبیب الله خان اردو افغانستان انکشافات خوبی نمود. در ضمن مدارس تاسیسات تعلیمی اردوی را بنیاد گذاشت. از آنجمله مکتب حربیه برای اكمال کادر های افسری اردو در کابل تاسیس شد که بعد ها به تعداد ۹۰۰ نفر در آن فنون نظامی را می آموختند. در زمان اعلیحضرت غازی امان الله خان به منظور تقویه اردوی افغانستان اسلحه جدید از المان، انگلستان، ایتالیا و بلجیم خریداری گردیده که شامل تفنگ های ۱۲ تکه انگلیسی تفنگ های ۱۲ تکه لوچک المانی برای پیاده و سواری، تفنگ های ۵ تکه ایتالیای برای پرسونل و مرتبات توپچی، تفنگ های پنج تکه بلجیمی برای ژا ندارم و پولیس، توپهای ۶ پن توپهای ۹ پن قاطری که (از روسیه خریداری شده بود)، توپهای ۱۰۵ ملی متری صحرا (۳۶ پن) که توسط شش راس اسپ کش میشد. اطریشی ها چهار ضرب توپ برای غازی امان الله خان بخشش کرده بود که در جنگ تل شرکت کرده بود. بعد ها برای بار دوم سلاح جدید از راین میتال جرمنی و فابریکه سکودای چکوسلوواکی "توپها و تانکهای سبک" خریداری گردید. در زمان غازی امان الله یک قطعه نمونه نیز تشکیل شد، افسران و معلمین ترکی برای تربیه افسران افغانی استخدام شد، بعضی افسران برای کسب تحصیلات نظامی به ترکیه و کشور های دیگر خارجی اعزام شدند، چند بال طیاره و چند ضرب توپ دور برد خریداری گردید. اما طور شاید و باید اردو در زمان سلطنت غازی امان الله خان انکشاف ننمود. زیرا افغانستان یک کشور آزاد بود و هم انقلاب سوسیالیستی در اتحاد شوروی مخالف مستعمره جوی بود. تصور نمیشد که انگلیس مداخله کند. اردوی افغانستان درین صده توانست در سه جنگ افغان و انگلیس موفق بدر آید و وطن خویش را از شر استعمار گران نجات داده آزاد سازند. بعد از سقوط سلطنت غازی امان الله یک دوره اغتشاش در کشور بوجود آمده این اردو از بین رفت. (علمی صاحب)

امیر شیرعلی خان پادشاه دلسوز و مترقی سومین اردوی منظم را بنا نمود

چهارمین اردوی منظم افغانستان

پس از اعلیحضرت امان الله خان در افغانستان حبیب الله کلکانی سلطنت را بدست آورد و اردوی قبلی بکلی مورد تاراج قرار گرفت. محمد نادر شاه که در اردوی اعلیحضرت امان الله خان زحمات زیاد را متقبل گردیده بود توانست توسط اردوی قومی حبیب اله کلکانی را از

بین برود پس از آن به تشکیل اردو پرداخت. محمد نادر خان در اندک مدت با تطبیق زور و قدرت دولتی اردوی منظم تر و نیرومند تر از اردوی عصر اعلیحضرت امان الله خان بوجود آورد و انرا با اسلحه عصری که بخش زیاد انرا از انگلستان به اعانه گرفته بود و بخش دیگر انرا از سایر کشورها خریداری کرده بود مجهز گردانید. برای مدرسه حربیه تعمیر جدید در بالاحصار اعمار نمود. تعداد اردوی محمد نادر خان به قرار نوشته جورج ارتی چهل هزار نفر بود بعد از کشته شدن محمد نادر خان، پسرش اعلیحضرت محمد ظاهر شاه پادشاه شد. عهد محمد ظاهر شاه در افغانستان، دوران انکشاف کمی و کیفی اردوی افغانستان به شمار میرود مخصوصاً زمان صدارت محمد داود خان که بتاريخ ۶ سپتامبر ۱۹۵۳ از طرف اعلیحضرت محمد ظاهر شاه به تشکیل کابینه موظف شد. سردار محمد داود در پهلوی عهده صدارت در راس قدرت دفاعی کشور نیز قرار گرفت. وی برای تقویه کمی و کیفی اردو و تجهیز و تسلیح ان علاقه وافر داشت. روی این منظور به ایالات متحده امریکا رو آورد. اما تقاضا های که سردار محمد داود در زمینه کمکهای نظامی از ایالات متحده امریکا نموده بود. بی نتیجه ماند و بر عکس امریکا در سال ۱۹۵۳ کمک نظامی خویش را به پاکستان وعده داده بود. این امر باعث تاثر داود خان گردید و تحقق این کمکهای نظامی را به پاکستان برای امنیت کشور خطر جدی پنداشت. مخصوصاً که حل مسئله پشتونستان بین افغانستان و پاکستان در سرخط مرام حکومت وی قرار داشت. سردار محمد داود از تلاشهای دیپلماتیک با ایالات متحده نیز مایوس گردید. بالاخره سردار محمد داود از آقای نیکسون که در سال ۱۹۵۴ به کابل آمده بود تقاضای رسمی نمود اما آقای ریچارد نیکسون به تقاضای موصوف توافق نکرد. این یک دلیل واضع بود که امریکا در مورد این کشور پلان داشت تا افغانستان مسلح به سلاح روسی شود. در اخیر یک منطقه زور آزمائی بین این دو ابرقدرت گردد. لهذا سردار محمد

د پانو شمیره: له ۳ تره

داود به ناچار به اتحاد شوروی وقت روی آورد. اتحاد شوروی که آرزومندی شدیدی داشت تا همسایه جنوبی اش از لحاظ نظامی و اقتصادی بوی مربوط باشد، تقاضای افغانستان را لیبیک گفت و در سال ۱۹۵۸ با ورود اولین دسته سلاح و تخنیک محاربوی شوروی به افغانستان همکاری نظامی شوروی تحقق یافت. سردار محمد داود خان با گرفتن سلاح و تخنیک محاربوی از شوروی، به تقویه و عصری ساختن اردو که در مقابل اردو های کشور های همسایه ضعیف به نظر میرسید اقدام نمود و از لحاظ تشکیلاتی اردوی افغانستان بیک اردوی قدرت مند میدل شده و کمیت آن به ۸۰ هزار نفر بالا رفت که در شرایط سفر بری ظرفیت جذب همین تعداد دیگر را نیز داشت. بدین منوال اردوی افغانستان بیک اردوی قدرت مند و ورزیده در منطقه عرض اندام نموده که قادر به دفاع از استقلال، حاکمیت ملی و تمامیت ارضی شد.

در سال ۱۹۵۸ اردوی افغانستان با سلاح ثقیل و خفیف، طیارات و سلاحهای مدرن ضد هوایی و زرهی پیشرفته، تجهیزات و تخنیک عصری محاربوی مجهز گردید به این صورت دوره صدارت سردار محمد داود دوره رشد و ارتقای کمی و کیفی اردوی افغانستان بشمار میرود. اردوی افغانستان مطابق به قانون وقت حق شمولیت به کدام سازمان سیاسی را نداشت. همین زمینه را برای روسها مساعد ساخت تا در میان اردو کار زیر زمینی نمایند. سردار محمد داود بنا بر بعضی علل بتاریخ ۳ مارچ سال ۱۹۶۳ استعفايش را به پادشاه وقت تقدیم نمود و بتاریخ ۱۳ مارچ ۱۹۶۳ با منظور شدن استعفی سردار محمد داود، دوکتور محمد یوسف کابینه خود را معرفی نمود. در خط مشی حکومت تغییر دادن قانون اساسی قبلی کشور و رفع کشیدگی ها با پاکستان دیده می شد.

بر مبنای خط مشی حکومت جدید مسوده قانون اساسی جدید که بیشتر به تحقق دموکراسی در کشور ممد واقع میگردد آماده و در لویه جرگه سال ۱۹۶۴ روی آن غور بعمل آمده و به تصویب رسید که دوره انتقالی شروع شد از دوره انتقالی الی کودتای ۱۶ جولای ۱۹۷۳ اردوی افغانستان مسیر ارتقای خود را می پیمود و با تسلیحات و تخنیک جدید محاربوی مجهز میگردد. قطعات جدید کوماندو، پراشوتی راکت های ضد هوایی مدرن رهبری شونده، غند های هوایی با طیارات جدید ایجاد میگردد.

سیل محصلین نظامی به غرض کسب تحصیلات عالی نظامی به اتحاد شوروی فرستاده می شد، هیات های نظامی شوروی غرض مطالعه درجه احضارات اردوی افغان و ایجاد ظرفیت ها به کشور سفر میکردند و تجارب شانرا برای کادر های اردو انتقال میدادند، در پهلوی قطعات محارب صنوف و قدمه های تأمیناتی بنا بر مشوره جنرالان شوروی ایجاد گردید، تعمیرات حربی پوهنتون، اکادمی تخنیک، ترمیم خانه مرکزی اردو که توسط کشور چکوسلواکی اعمار میگردد بپایه اکمال رسید. ترمیم خانه مرکزی یکی از مجهز ترین فابریکه های نظامی کشور بود که جای فابریکه حربی سابقه را بسرعت گرفت و تمام احتیاجات قطعات را رفع میکرد. در فرودگاه بگرام، خواجه رواش فرودگاه بین المللی کابل، پایگاه هوایی شیندند و کندهار جهت ترمیم طیارات و هلی کوپتر ها ورکشاپهای مجهز و عصری ترمیم طیارات بکمک اتحاد شوروی ساخته شد. شفاخانه مجهز نظامی چهار صد بستر اردو بپایه اکمال رسیده و افتتاح شد، قوای ۴ و قوای ۱۵ زره دار مجهز با تانکهای غول پیکر تشکیل شد در دوره دوم زمامداری سردار محمد داود به صفت رهبر و بعداً رئیس جمهور بعد از کودتای نظامی جولای ۱۹۷۳ در قسمت تسلیح و تجهیز اردو کدام اقدام چشمگیری بعمل نیامده اما امور تعلیم و تربیه تخنیکی و تکتیکی پرسونل اردو توسط مشاورین و استادان شوروی ادامه داشت دیگر تخنیک و تکتیک نظامی شوروی در اردوی افغانستان جای خود را اشغال کرده بود.

همزمان با مدرنیزه شدن اردو، ذهنیت های افسران اردو نیز انکشاف یافته و ایجاد احزاب سیاسی در دهه دموکراسی این روند را بیشتر تقویت بخشید. دیگر افسران اردو مانند سابق گوش و چشم بسته نداشتند، بلکه روشنگری روز بروز در اردو وسعت پیدا میکرد.

سردار محمد داود که بکمک افسران در پی کودتا مسلحانه بقدرت رسیده بود در تحت تاثیر کشورهای خارجی دیگر از خط فکری خود عدول کرده بود و به اشاره بعضی از کشورهای به تصفیه اردو و دستگاه دولتی از وجود روشنفکران و چیزفهم ها شروع نمود که سخت بزبان وی تمام شد. باین معنی که بی اعتمادی نسبت بر رژیم روز بروز اضافه شده میرفت، روحیه همکاری با رژیم کمتر شده میرفت، امنیت رو به خرابی نهاد تا جائیکه در روز روشن وزیر برحال پلان در دفتر کارش بقتل رسید. تا اینکه در اثر عمل و تصامیم عجولانه سردار محمد داود قیام دوم مسلحانه اردو بتاریخ ۲۷ اپریل ۱۹۷۸ صورت گرفت و رژیم جمهوری سردار محمد داود سقوط کرد و خودش از بین رفت.

بعد از کودتای ۲۷ اپریل اردو، شوروی با دست باز در تمام امور کشور منجمله تسلیح، تجهیز و ارتقای سطح کمی و کیفی اردو دست بکار شد. تا اینکه در اثر تقاضای حکومت وقت افغانستان در سال ۱۹۷۹ قوتهای نظامی شوروی داخل خاک افغانستان شدند که در نتیجه باعث بر بادی کشور عزیز ما شد. در این زمان الی خروج قوتهای شوروی از افغانستان قوتهای شوروی و اردوی افغانستان فعالیت های مشترک داشتند و اردوی افغانستان مجهز با سلاح و

تخنیک محاربوی پیشرفته شده و از احضارات محاربوی عالی بر خوردار گردید و تا سطح دفاع مستقلانه ارتقا یافت. در هشت ثور سال ۱۳۷۱ اردوی افغانستان که توقع داشت مجاهدین به آنها وحدت نموده در حفظ اردو میکوشند. ولی برعکس تمام سلاح ومهمات افغانستان از طرف مجاهدین به حکومت پاکستان فروخته شدو کشور در دو دهه بدون سلاح وارد باقی ماند. درین دو دهه هرکی هر کاری که خواست بدون کدام مانع اجرا نمود. لا قانونیت و سطح جرم به حد نهائی بالا رفت. تا فعلاً حدود بیشتر از دوصد هزار مجرم و قاتلین بدون محکمه و جزادر کشور آزادانه گشت و گذار می نمایند. (علمی و صدیق فرهنگ)

سردار محمد داودخان شخصیت والا درتشکیل اردوی قوی ونیرومند افغانستان بود.

ادامه دارد

د پانو شمېره: له ۵ تر ۵

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادښت: دلپکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په څیر و لولئ